

УДК 619:618.51-53:636.2

М.І. ХАРЕНКО, докт. вет. наук, професор

Ю.В. МУСІЄНКО, канд. вет. наук, доцент

Л.В. РИСЛІНА, аспірант

Сумський національний аграрний університет

В.Й. ЛЮБЕЦЬКИЙ, докт. вет. наук, професор

Національний університет біоресурсів і природокористування України, Київ

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ РОЗЛАДІВ ДИНАМІКИ РОДОВИХ СИЛ У КОРІВ МОЛОЧНИХ ГОСПОДАРСТВ ЗА ПОРАМИ РОКУ ТА ЇХ ВІКОМ

Наведено інформативні й аналітичні дані щодо основних візуально і клінічно діагностованих причин виникнення розладів динаміки родового процесу, обумовлених слабкими первинними і вторинними та надмірними переймами й потугами, з урахуванням пори року та порядкового номеру отелення корів в умовах молочних господарств.

Зростання основних показників відтворення та інтенсивності використання корів в умовах молочних господарств України залежить не тільки від розладів динаміки родового процесу, а й від тих факторів, які викликають дану акушерську патологію. На думку багатьох авторів, найчастіше основними причинами патологічних родів є порушення анатомо-топографічних взаємовідношень між родовими шляхами материнського організму та плодом, невідповідність родових шляхів розмірам плода, слабкість і бурхливість родових сил, наявність механічних перешкод у родових шляхах; некваліфіковане й несвоєчасне втручання у перебіг родового акту [1–5]. У майбутньому ці причини в багатьох випадках зумовлюють передчасне вибраковування корів основного маточного стада, а в деяких випадках і їх загибель. Унаслідок вищезгаданої патології в більшості корів спостерігаються тяжкі післяродові ускладнення, які призводять до тривалої неплідності, суттєвого зростання витрат на проведення терапевтичних заходів і зниження молочної продуктивності стада. У багатьох господарствах зростають також показники недоотримання приплоду.

Мета роботи – вивчити й проаналізувати основні діагностичні причини, які обумовлюють слабкі первинні й вторинні та надмірні перейми й потуги у корів в умовах молочних госпо-

дарств з урахуванням порядкового номера їх отелення, пори року й технології утримання.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ

Дослідження проводили в 2013–2014 рр. у двох молочних господарствах Великописарівського району Сумської області – СП «Суми-Агро» з поголів'ям 500 корів (чорно-ряба – 342 гол., лебединська – 158 гол.) та СП «Рассвет» з поголів'ям 220 корів (чорно-ряба – 57 гол., лебединська – 163 гол.). В обох господарствах дотримуються прив'язно-зимової та прив'язно-літньої технології утримання. В процесі досліджень використовували інформативну документацію щодо питань відтворення корів та звітно-облікову документацію зооветеринарної служби господарств, включаючи матеріали акушерської та гінекологічної диспансеризації молочного поголів'я і річних звітів господарств, а також особистих клінічних досліджень.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Проаналізувавши інформативні дані таблиць, можемо зазначити, що в СП «Суми-Агро» в 2013 р. було зареєстровано 21 випадок первинних слабких переймів і потуг, а у 2014-му

– 23 випадки. У СП «Рассвет» було по 5 випадків у 2013 і 2014 рр.

Найчастіше в СП «Суми-Агро» основними клінічно діагностованими причинами первинних слабких переймів і потуг були: багатоплідність (у 47,61% корів у 2013 р. та у 39,13% – у 2014-му); перенесена патологія під час вагітності (у 19,04% у 2013 р. і в 30,43% у 2014-му); водянка плодкових оболонок (у 9,52% у 2013 р. та у 4,34% у 2014-му). Виродливість плода реєстрували лише в 4,76% корів у 2013 р., а в 2014-му цю патологію взагалі не було виявлено. Причини, які обумовлювали дану патологію, не були встановлені в 14,28% корів у 2013 р. та у 26,07% – у 2014-му.

В умовах СП «Рассвет» із вищезгаданих клінічно діагностованих причин первинних слабких

УВАГА! ТРИВАЄ ПЕРЕДПЛАТА НА ЖУРНАЛ НА ДРУГЕ ПІВРІЧЧЯ 2015 РОКУ!

Таблиця 1 – Основні причини первинних слабких переймів і потуг у корів за порами року

Пора року	Патології за порами року		Клінічно діагностовані причини, кількість/%					
	роки	кількість/%	багато-плідність	виродливість плода	перенесена патологія під час вагітності	маткова грижа	водянка плодових оболонок	причини не встановлені
СП «Суми-Агро»								
Зима	2013	10/47,62	5/23,80	1/4,76	2/9,52	–	1/4,76	1/4,76
	2014	11/47,82	4/17,39	–	3/13,04	–	–	4/17,38
Весна	2013	11/52,38	5/23,80	–	2/9,52	1/4,76	1/4,76	2/9,52
	2014	9/39,13	4/17,39	–	3/13,04	–	1/4,34	1/4,34
Літо	2013	–	–	–	–	–	–	–
	2014	1/4,35	–	–	1/4,34	–	–	–
Осінь	2013	–	–	–	–	–	–	–
	2014	2/8,70	1/4,34	–	–	–	–	1/4,34
За рік	2013	21/100,0	10/47,61	1/4,76	4/19,04	1/4,76	2/9,52	3/14,28
	2014	23/100,0	9/39,13	–	7/30,43	–	1/4,34	6/26,07
СП «Рассвет»								
Зима	2013	3/60,0	2/40,0	–	1/20,0	–	–	–
	2014	3/60,0	1/20,0	–	1/20,0	–	–	1/20,0
Весна	2013	2/40,0	1/20,0	–	–	–	–	1/20,0
	2014	2/40,0	1/20,0	–	1/20,0	–	–	–
Літо	2013	–	–	–	–	–	–	–
	2014	–	–	–	–	–	–	–
Осінь	2013	–	–	–	–	–	–	–
	2014	–	–	–	–	–	–	–
За рік	2013	5/100,0	3/60,0	–	1/20,0	–	–	1/20,0
	2014	5/100,0	2/40,0	–	2/40,0	–	–	1/20,0

Таблиця 2 – Основні причини вторинних переймів і потуг у корів за порами року

Пора року	Патології за порами року		Клінічно діагностовані причини, кількість/%				
	роки	кількість/%	тривалий період нормальних або надмірних переймів і потуг	деформація кісток таза і його вузькість	вузькість м'яких тканин родових шляхів	новоутворення м'яких тканин родових шляхів	причини не встановлені
СП «Суми-Агро»							
Зима	2013	5/31,25	2/12,50	1/6,25	1/6,25	–	1/6,25
	2014	4/18,18	2/9,09	–	2/9,09	–	–
Весна	2013	6/37,5	2/12,50	1/6,25	2/12,50	–	1/6,25
	2014	6/27,27	3/13,63	1/4,54	1/4,54	–	1/4,54
Літо	2013	3/18,75	1/6,25	2/12,50	–	–	–
	2014	4/18,18	1/4,54	1/4,54	1/4,54	–	1/4,54
Осінь	2013	2/12,5	1/6,25	–	1/6,25	–	–
	2014	8/36,37	1/4,54	3/13,63	2/9,09	1/4,54	1/4,54
За рік	2013	16/100,0	6/37,50	4/25,0	4/25,0	–	2/12,50
	2014	22/100,0	7/31,81	5/22,72	6/27,27	1/4,54	3/13,63
СП «Рассвет»							
Зима	2013	2/66,67	1/33,33	–	1/33,33	–	–
	2014	–	–	–	–	–	–
Весна	2013	1/33,33	1/33,33	–	–	–	–
	2014	2/100,0	1/50,0	–	1/50,0	–	–
Літо	2013	–	–	–	–	–	–
	2014	–	–	–	–	–	–
Осінь	2013	–	–	–	–	–	–
	2014	–	–	–	–	–	–
За рік	2013	3/100,0	2/66,67	–	1/33,33	–	–
	2014	2/100,0	1/50,0	–	1/50,0	–	–

переймів і потуг були зареєстровані лише багатоплідність (у 60% корів у 2013 р. та у 40% у 2014-му) і перенесена патологія під час вагітності (у 20% корів у 2013 р. та у 40% у 2014-му). Причини,

які обумовили дану патологію, залишилися нез'ясованими в 20% корів у 2013 р. та в 2014 р. взимку й навесні.

Вищезгадані причини за два роки найчастіше реєстрували (табл. 4) в ко-

рив СП «Суми-Агро» з 1-м, 2-м і 9-м отеленнями (по 11,36%) та 4-м отеленням (15,91%).

У СП «Рассвет» аналогічні патології найчастіше реєстрували у корів

Таблиця 3 – Основні причини надмірних переймів і потуг у корів за порами року

Пора року	Патології за порами року		Клінічно діагностовані причини, кількість/%			
	роки	кількість/ %	великоплідність	неправильне положення, позиція, передлежання і членорозміщення	неповне розкриття шийки матки і передчасний розрив плодового міхура	вузькість родових шляхів
СП «Суми-Агро»						
Зима	2013	4/40,0	1/10,0	2/20,0	–	1/10,0
	2014	6/37,5	2/12,50	2/12,50	1/6,25	1/6,25
Весна	2013	4/40,0	1/10,0	1/10,0	1/10,0	1/10,0
	2014	5/31,25	2/12,50	2/12,50	1/6,25	–
Літо	2013	2/20,0	1/10,0	–	1/10,0	–
	2014	2/12,5	1/6,25	–	–	1/6,25
Осінь	2013	–	–	–	–	–
	2014	3/18,75	1/6,25	1/6,25	–	1/6,25
За рік	2013	10/100,0	3/30,0	3/30,0	2/20,0	2/20,0
	2014	16/100,0	6/37,50	5/31,25	2/12,50	3/18,75
СП «Рассвет»						
Зима	2013	2/50,0	–	1/25,0	–	1/25,0
	2014	2/50,0	–	1/25,0	–	1/25,0
Весна	2013	2/50,0	–	1/25,0	–	1/25,0
	2014	2/50,0	–	2/50,0	–	–
Літо	2013	–	–	–	–	–
	2014	–	–	–	–	–
Осінь	2013	–	–	–	–	–
	2014	–	–	–	–	–
За рік	2013	4/100,0	–	2/50,0	–	2/50,0
	2014	4/100,0	–	3/75,0	–	1/25,0

Таблиця 4 – Вікова динаміка основних причин первинних слабких переймів і потуг у корів за два роки

Основні причини	Усього патологій за 2 роки, кількість/%	Порядковий номер отелення, кількість/%										
		1-ше	2-ге	3-тє	4-те	5-те	6-те	7-ме	8-ме	9-те	10-те	11-те і більше
СП «Суми-Агро»												
Багатоплідність	19/43,18	4/21,05	3/15,79	–	3/15,79	2/10,53	2/10,53	1/5,26	1/5,26	1/5,26	–	2/10,53
Виродливість плода (біцефали, стернопаги)	1/2,27	1/100,0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Перенесена патологія під час вагітності	11/25,0	–	2/18,18	2/18,18	3/27,27	–	2/18,18	–	1/9,09	–	1/9,09	–
Маткова грижа	1/2,27	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1/100,0
Водянка плодкових оболонок	3/6,81	–	–	–	–	1/33,33	–	1/33,33	–	1/33,33	–	–
Причини не встановлені	9/20,45	–	–	–	1/11,11	1/11,11	–	1/11,11	2/22,22	3/33,33	–	1/11,11
За 2 роки	44/100,0	5/11,36	5/11,36	2/4,55	7/15,91	4/9,09	4/9,09	3/6,82	4/9,09	5/11,36	1/2,27	4/9,09
СП «Рассвет»												
Багатоплідність	5/50,0	1/20,0	1/20,0	1/20,0	2/40,0	–	–	–	–	–	–	–
Виродливість плода (біцефали, стернопаги)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Перенесена патологія під час вагітності	3/30,0	1/33,33	–	–	–	–	1/33,33	–	1/33,33	–	–	–
Маткова грижа	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Водянка плодкових оболонок	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Причини не встановлені	2/20,0	–	–	–	–	–	–	–	–	1/50,0	1/50,0	–
За 2 роки	10/100,0	2/20,0	1/10,0	1/10,0	2/20,0	–	1/10,0	–	1/10,0	1/10,0	1/10,0	–

УВАГА! ТРИВАЄ ПЕРЕДПАДА НА ЖУРНАЛ НА ДРУГЕ ПІВРІЧЧЯ 2015 РОКУ!

із 1-м і 4-м отеленнями (по 20%) (табл. 4).

Переважну більшість розладів динаміки родового процесу, обумовлених первинними слабкими переймами й потугами (див. табл. 1), найчастіше реє-

стрували в 2013–2014 рр. в обох господарствах узимку та навесні, що обумовлено масовістю отелень в цей період. У СП «Суми-Агро» ці показники становили 47,62–52,38% у 2013 р. та 47,82–39,13% у 2014 р.

У СП «Рассвет» зазначені показники коливались у межах 60–40% у ті самі пори року відповідно.

Аналізуючи дані табл. 2 щодо причин вторинних слабких переймів і потуг, слід зазначити, що всього в СП «Суми-

Таблиця 5 – Вікова динаміка основних причин вторинних слабких переймів і потуг у корів за два роки

Основні причини	Всього патологій за 2 роки, кількість/%	Порядковий номер отелення, кількість/%										
		1-ше	2-ге	3-тє	4-те	5-те	6-те	7-ме	8-ме	9-те	10-те	11-те і більше
СП «Суми-Агро»												
Тривалий період нормальних або надмірних переймів і потуг (виродливість або перерозвиток плода)	13/34,21	4/30,77	2/15,38	2/15,38	2/15,38	–	2/15,38	–	–	1/7,69	–	–
Деформація кісток таза і його вузькість	9/23,68	–	1/11,11	1/11,11	2/22,22	2/22,22	–	1/11,11	1/11,11	–	1/11,11	–
Вузькість м'яких тканин родових шляхів (вульви, піхви, шийки матки та спазм і зарощення шийки матки)	10/26,32	1/10,0	–	1/10,0	–	1/10,0	–	1/10,0	2/20,0	2/20,0	–	2/20,0
Новоутворення м'яких тканин родових шляхів (шийки матки, вульви і піхви)	1/2,63	–	–	1/100,0	–	–	–	–	–	–	–	–
Причини не встановлені	5/13,16	–	–	–	1/20,0	–	3/60,0	–	–	–	1/20,0	–
За 2 роки	38/100,0	5/13,16	3/7,89	5/13,16	5/13,16	3/7,89	5/13,16	2/5,26	3/7,89	3/7,89	2/5,26	2/5,26
СП «Рассвет»												
Тривалий період нормальних або надмірних переймів і потуг (виродливість або перерозвиток плода)	3/60,0	2/66,66	–	–	–	–	1/33,33	–	–	–	–	–
Деформація кісток таза і його вузькість	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Вузькість м'яких тканин родових шляхів (вульви, піхви, шийки матки та спазм і зарощення шийки матки)	2/40,0	–	1/50,0	–	–	–	–	1/50,0	–	–	–	–
Новоутворення м'яких тканин родових шляхів (шийки матки, вульви і піхви)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Причини не встановлені	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
За 2 роки	5/100,0	2/40,0	1/20,0	–	–	–	1/20,0	1/20,0	–	–	–	–

Таблиця 6 – Вікова динаміка основних причин надмірних переймів і потуг у корів за два роки

Основні причини	Всього патологій за 2 роки, кількість/%	Порядковий номер отелення, кількість/%										
		1-ше	2-ге	3-тє	4-те	5-те	6-те	7-ме	8-ме	9-те	10-те	11-те і більше
СП «Суми-Агро»												
Великоплідність	9/34,62	3/33,33	2/22,22	–	–	2/22,22	–	–	–	–	2/22,22	–
Неправильні положення, позиція, передлежання і членорозміщення (неправильні взаємовідношення)	8/30,77	1/12,50	–	1/12,50	–	–	2/25,0	1/12,50	1/12,50	1/12,50	1/12,50	–
Неповне розкриття шийки матки і передчасний розрив плодового міхура	4/15,38	–	–	1/25,0	–	1/25,0	1/25,0	–	–	–	–	1/25,0
Вузькість родових шляхів (таза, шийки матки, піхви, вульви)	5/19,23	–	1/20,0	–	1/20,0	–	1/20,0	–	–	–	2/40,0	–
За 2 роки	26/100,0	4/15,38	3/11,54	2/7,69	1/3,85	3/11,54	4/15,38	1/3,85	1/3,85	1/3,85	5/19,23	1/3,84
СП «Рассвет»												
Великоплідність	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Неправильні положення, позиція, передлежання і членорозміщення (неправильні взаємовідношення)	5/62,5	1/20,0	1/20,0	1/20,0	–	–	2/40,0	–	–	–	–	–
Неповне розкриття шийки матки і передчасний розрив плодового міхура	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Вузькість родових шляхів (таза, шийки матки, піхви, вульви)	3/37,5	–	1/33,33	–	–	–	1/33,33	1/33,33	–	–	–	–
За 2 роки	8/100,0	1/12,5	2/25,0	1/12,5	–	–	3/37,5	1/12,5	–	–	–	–

Агро» в 2013 р. було зареєстровано 16 випадків цієї патології, а в 2014 -му – 22. У СП «Рассвет» у зазначені роки ці показники становили відповідно 3 та 2 випадки. Основними причинами (клінічно діагностованими) вторинних слабких переймів і потуг в обох господарствах були: тривалий період нормальних або надмірних потуг (СП «Суми-Агро» – в 37,5% корів у 2013 р. та в 31,81% – у 2014-му; СП «Рассвет» – в 66,67 і 50,0% відповідно); деформація кісткової основи таза і його вузькість (СП «Суми-Агро» – у 25% корів у 2013 р. та у 22,72% – у 2014-му; у корів СП «Рассвет» дану патологію не реєстрували); вузькість м'яких родових шляхів (СП «Суми-Агро» – у 25% корів у 2013 р. та в 27,27% – у 2014-му; СП «Рассвет» – у 33,33 і 50,0% відповідно). У СП «Суми-Агро» не було встановлено причини даної патології в 12,5% корів у 2013 р. та в 13,63% – у 2014-му. Новоутворення м'яких тканин родових шляхів (вульви) у корів в СП «Суми-Агро» реєстрували лише в 2014 р. (4,54%). Останні дві патології у СП «Рассвет» зафіксовані не були.

Переважають більшість випадків вторинних слабких переймів і потуг спостерігали в зимову та весняну пори року – в СП «Рассвет» цей показник у 2013 р. коливався від 33,33 до 66,67%.

У СП «Суми-Агро» цю патологію реєстрували практично в усі пори року, але частіше взимку (31,25%) та навесні (37,5%). Влітку 2013 р. цей показник становив 18,75%, а восени – 12,5%. У 2014 р. таку патологію найчастіше реєстрували у весняну пору року (27,27%) та восени (36,37%), а взимку й улітку – по 18,18% випадків.

Вторинні слабкі перейми й потуги найчастіше за два аналізовані роки відзначали в корів СП «Суми-Агро» із 1-м, 3-м, 4-м та 6-м отеленнями (по 13,16% випадків). У СП «Рассвет» дану патологію за два роки частіше спостерігали в тварин із 1-м отеленням (40,0%) (табл. 5).

Аналізуючи дані табл. 3 щодо клінічно діагностованих причин надмірних переймів і потугів, нескладно помітити, що одними з основних, як у СП «Суми-Агро», так і в СП «Рассвет», є неправильне взаємовідношення у ко-

рів плода і родових шляхів (СП «Суми-Агро» – у 2013 р. 30,0%, у 2014 р. 31,25%; СП «Рассвет» – у 2013 р. 50,0%, у 2014 р. 75,0% випадків), а також вузькість родових шляхів (СП «Суми-Агро» – у 2013 р. 20%, у 2014 р. 18,75%; СП «Рассвет» – у 2013 р. 50%, у 2014 р. 25,0% випадків).

У СП «Суми-Агро» також було зареєстровано такі патології, як великоплідність (у 30,0% корів у 2013 р. та у 37,5% – у 2014 р.) та неповне розкриття шийки матки і передчасне відходження навколоплідної рідини (у 20,0% корів у 2013 р. та у 12,5% – у 2014-му).

Надмірні перейми й потуги реєстрували в корів СП «Рассвет» тільки взимку й навесні (по 50% випадків), а в СП «Суми-Агро» – практично в будь-яку пору року. Взимку цей показник становив 40,0% у 2013 р. і 37,5% у 2014 р., навесні – 40,0% у 2013 р. та 31,25% – у 2014 р., влітку – 20,0% у 2013 р. і 12,5% – у 2014 р. Восени 2013 р. дану патологію зареєстровано не було, а в 2014 р. її показник становив 18,75%.

Найчастіше розлади динаміки родових сил (за два роки), обумовлені надмірними переймами і потугами (табл. 6), в СП «Суми-Агро» реєстрували в корів із 1-м, 6-м (по 15,38%) та з 10-м (19,23%) отеленнями. В СП «Рассвет» за два роки таку патологію найчастіше реєстрували в тварин із 2-м (25,0%) та 6-м (37,5%) отеленнями.

ВИСНОВКИ

1. Основними причинами патологічних родів у корів у господарствах із різною кількістю поголів'я та технологією утримання є патологія родових шляхів, патологія розвитку плодів та неправильне взаємовідношення плода і родових шляхів матері, а також сухі роди.

2. Найчастіше розлади динаміки родового процесу спостерігаються в зимово-весняну пору року, що спричинено масовістю отелень у цей період.

3. Найчастіше первинні слабкі перейми й потуги реєструються в корів із 1-м і 4-м отеленнями, вторинні – в корів із 1-м, 3-м, 4-м та 9-м отеленнями, а надмірні перейми й потуги – в корів із 1-м, 6-м та 10-м отеленнями.

4. Вивчення основних причин, які обумовлюють патологічні роди в корів, є основою профілактичних заходів при патології родового процесу, пов'язаного з розладами його динаміки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. **Ветеринарне акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин з основами андрології** / [В.А. Яблонський, С.П. Хомин, Г.М. Калиновський та ін.]; за ред. В.А. Яблонського та С.П. Хомина. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 592 с.
2. **Довідник з ветеринарного акушерства** / [В.Я. Вечтомов, В.О. Ушкалов, Б.Т. Стегній, В.Ф. Макеев та ін.]. – Харків, 2004. – 154 с.
3. **Кошовий В.П.** Акушерсько-гінекологічна патологія у корів: навч. посібник / В.П. Кошовий. – Харків: Золоті сторінки, 2004. – 156 с.
4. **Практикум по акушерству, гінекології та біотехніці розмноження живих тварин** / [В.Я. Никитин, М.Г. Миролубов, В.П. Гончаров та др.]. – М.: Колос, 2004. – 208 с.
5. **Фізіологія та патологія розмноження великої рогатої худоби: навч. посібник** / [Г.М. Калиновський, В.А. Яблонський, С.П. Хомин та ін.]. – Житомир: ФОП Євенок О.О., 2014. – 420 с.

Одержано 1.04.2015

Основные причины расстройств динамики родовых сил у коров молочных хозяйств с учётом времени года и их возраста. Н.И. Харенко, Ю.В. Мусиенко, Л.В. Рислина, В.И. Любецкий

Приведены информативные и аналитические данные по основным визуально и клинически диагностированным причинам возникновения расстройств динамики родового процесса, обусловленных слабыми первичными, вторичными и чрезмерными схватками и потугами с учетом времени года и порядкового номера отёла коров в условиях молочных хозяйств.

The main causes of disorders of the dynamics of parturition forces in cows of dairy farms considering seasons and their age. M.I. Kharenko, Y.V. Musienko, L.V. Ryslina, V.I. Lyubetsky

Informative and analytical data on the main visual and clinically diagnosed causes of disorders of the dynamics of the parturition process, due to weak primary, secondary and excessive contractions and vain attempts considering seasons and serial number of calving in dairy farms are in the article. ◉